

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TRỊNH VĂN QUỲNH

**HÌNH TƯỢNG NGHỆ THUẬT
TRONG THƠ NỮ THÁI NGUYÊN**
(Qua thơ Trần Thị Vân Trung, Nguyễn Thúy Quỳnh,
Luu Thị Bạch Liễu)

**LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ,
VĂN HỌC VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

THÁI NGUYÊN - 2019

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TRỊNH VĂN QUỲNH

**HÌNH TƯỢNG NGHỆ THUẬT
TRONG THƠ NỮ THÁI NGUYÊN
(Qua thơ Trần Thị Vân Trung, Nguyễn Thúy Quỳnh,
Lưu Thị Bạch Liễu)**

Ngành: Văn học Việt Nam

Mã số: 8 22 01 21

**LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ,
VĂN HỌC VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: TS. HOÀNG ĐIỆP

THÁI NGUYÊN - 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận văn “**Hình tượng nghệ thuật trong thơ nữ Thái Nguyên**” (Qua thơ **Trần Thị Vân Trung, Lưu Thị Bạch Liễu, Nguyễn Thúy Quỳnh**) là kết quả nghiên cứu của riêng tôi, hoàn toàn không sao chép của bất cứ ai. Các kết quả của đề tài là trung thực và chưa được công bố ở các công trình khác.

Nội dung của luận văn có sử dụng tài liệu, thông tin được đăng tải trên các tác phẩm, tạp chí, các trang website theo danh mục tài liệu tham khảo của luận văn.

Nếu sai tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2019

Tác giả luận văn

Trịnh Văn Quỳnh

LỜI CẢM ƠN

Em xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc cùng những tình cảm chân thành tới TS.Hoàng Điệp - Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên về sự hướng dẫn tận tình, đầy đủ, chu đáo và đầy tinh thần trách nhiệm của cô trong toàn bộ quá trình em hoàn thành luận văn.

Em xin trân trọng cảm ơn sự tạo điều kiện giúp đỡ của Ban chủ nhiệm Khoa Ngữ Văn và các thầy cô giáo Phòng đào tạo Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã giúp đỡ em thực hiện đề tài luận văn này.

Em cũng xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên và nhiệt tình giúp đỡ em trong thời gian hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2019

Tác giả luận văn

Trịnh Văn Quỳnh

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
3. Mục đích nghiên cứu	6
4. Nhiệm vụ nghiên cứu	6
5. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	6
6. Phương pháp nghiên cứu	7
7. Đóng góp của luận văn	7
8. Cấu trúc luận văn.....	7
NỘI DUNG	8
Chương 1: NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ HÌNH TƯỢNG NGHỆ THUẬT VÀ THƠ NỮ THÁI NGUYÊN.....	8
1.1. Những vấn đề lí luận về hình tượng nghệ thuật và hình tượng nghệ thuật trong thơ trữ tình.....	8
1.1.1. Khái niệm hình tượng, hình tượng nghệ thuật	8
1.1.2. Hình tượng nghệ thuật trong thơ trữ tình	10
1.2. Thơ nữ Thái Nguyên trong dòng chảy thơ ca quê hương	11
1.2.1. Giới thiệu về thơ Thái Nguyên đương đại và các nhà thơ nữ Thái Nguyên..	11
1.2.2. Giới thiệu về ba nhà thơ Trần Thị Vân Trung, Nguyễn Thúy Quỳnh, Lưu Thị Bạch Liễu.....	12
Tiểu kết chương 1	16

Chương 2: HÌNH TƯỢNG CÁI TÔI TRỮ TÌNH TRONG THƠ NỮ THÁI NGUYÊN (QUA THƠ TRẦN THỊ VÂN TRUNG, NGUYỄN THÚY QUỲNH, LƯU THỊ BẠCH LIỄU)	17
2.1. Hình tượng cái tôi trữ tình trong thơ Trần Thị Vân Trung.....	17
2.1.1. Người tình đắm say, người vợ thủy chung.....	17
2.1.2. Người mẹ minh triết và vẻ đẹp mẫu tính.....	20
2.2. Hình tượng cái tôi trữ tình trong thơ Nguyễn Thúy Quỳnh.....	22
2.2.1. Người phụ nữ với những nỗi niềm thân phận.....	22
2.2.2. Người phụ nữ với trái tim yêu bình dị mà sâu sắc.....	28
2.3. Hình tượng cái tôi trữ tình trong thơ Lưu Thị Bạch Liễu.....	35
2.3.1. Cái tôi cô đơn của người phụ nữ.....	35
2.3.2. Cái tôi bất an, không yên ổn.....	40
2.3.3. Tình yêu trong thơ Lưu Thị Bạch Liễu.....	43
Chương 3: KHÔNG GIAN VÀ THỜI GIAN NGHỆ THUẬT TRONG THƠ NỮ THÁI NGUYÊN (QUA THƠ TRẦN THỊ VÂN TRUNG, NGUYỄN THÚY QUỲNH, LƯU THỊ BẠCH LIỄU)	55
3.1. Hình tượng thời gian trong thơ Trần Thị Vân Trung, Nguyễn Thúy Quỳnh, Lưu Thị Bạch Liễu.....	55
3.1.1. Thời gian hoài niệm trong thơ Trần Thị Vân Trung.....	55
3.1.2. Thời gian hiện tại với cảm nhận cá nhân trong thơ Lưu Thị Bạch Liễu.....	60
3.1.3. Thời gian đêm tối trong thơ Nguyễn Thúy Quỳnh.....	64
3.2. Hình tượng không gian trong thơ Trần Thị Vân Trung, Nguyễn Thúy Quỳnh, Lưu Thị Bạch Liễu.....	69
3.2.1. Hình tượng không gian quê hương gần gũi, thân thiết trong các sáng tác của ba nhà thơ.....	69
3.2.2. Những không gian riêng.....	74
KẾT LUẬN	87
TÀI LIỆU THAM KHẢO	89

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Thái Nguyên là một tỉnh nằm ở khu vực Trung du miền núi phía Bắc với nhiều phong cảnh đẹp, nhiều di tích lịch sử, là vùng đất cách mạng và là một trong những tỉnh có tốc độ phát triển kinh tế, văn hóa, chính trị lớn nhất cả nước. Thêm vào đó, Thái Nguyên còn là một trong ba tỉnh có số lượng các trường Đại học, Cao đẳng và trung học chuyên nghiệp lớn nhất cả nước. Chính những điều này đã là nguồn cảm hứng cũng như nguồn đề tài phong phú để cho các nhà văn, nhà thơ Thái Nguyên sáng tác.

Cũng hòa cùng với sự phát triển của thơ ca Việt Nam đương đại, các tác phẩm thơ của các nhà thơ Thái Nguyên vừa mang nét chung của các nhà thơ cùng thời vừa mang những đặc điểm riêng của thơ Thái Nguyên. Góp phần tạo nên sự lớn mạnh của thơ Thái Nguyên không thể không kể đến sự đóng góp của các nhà thơ nữ. Nếu như các nhà thơ nam mang đến cho thơ sự mạnh mẽ, phóng khoáng thì thơ của các nhà thơ nữ chúng ta bắt gặp sự nhẹ nhàng, sâu lắng nhưng cũng chứa đầy những tình cảm đầm ấm, mãnh liệt. Trong những nhà thơ nữ Thái Nguyên, chúng ta thấy nổi bật lên ba gương mặt tiêu biểu, đó là nhà thơ Trần Thị Vân Trung, Nguyễn Thúy Quỳnh và Lưu Thị Bạch Liễu.

Ba nhà thơ với ba thế hệ khác nhau ngoài những nét giống nhau thì chúng ta thấy họ còn để lại dấu ấn trong lòng độc giả bởi những nét riêng có của mình. Việc lựa chọn ba nhà thơ ở ba thế hệ để nghiên cứu là một sự nỗ lực nhằm kiến giải sự khác biệt được biểu hiện trong thơ Thái Nguyên nói chung và ba nhà thơ nói trên. Đó sẽ là nguồn tư liệu tài liệu tham khảo cho rất nhiều người nghiên cứu, giảng dạy, học tập về văn học Thái Nguyên.

Tuy nhiên, cho đến thời điểm hiện nay, các bài viết, các công trình nghiên cứu về những đặc điểm nội dung, phong cách nghệ thuật của các nhà thơ Thái Nguyên nói chung, của ba nhà thơ Trần Thị Vân Trung, Nguyễn Thúy Quỳnh, Lưu Thị Bạch Liễu nói riêng vẫn còn hạn chế. Chúng tôi muốn dành

công trình nghiên cứu đầu tiên của mình để nghiên cứu về ba nhà thơ nữ Thái Nguyên mà bản thân đã từng gặp gỡ và quen biết, kính trọng và cũng là tư liệu cho các bạn giáo viên dạy văn trong tỉnh Thái Nguyên có thêm hướng tiếp cận với văn học địa phương. Vì những lí do nói trên, chúng tôi chọn đề tài: **“Hình tượng nghệ thuật trong thơ nữ Thái Nguyên”**(Qua thơ Trần Thị Vân Trung, Lưu Thị Bạch Liễu, Nguyễn Thúy Quỳnh) làm vấn đề nghiên cứu cho luận văn của mình.

2. Lịch sử vấn đề

2.1. Lịch sử nghiên cứu về thơ Thái Nguyên

Thái Nguyên là mảnh đất có truyền thống văn hóa, văn học, có những điều kiện thuận lợi để nuôi dưỡng và phát triển truyền thống văn học nói chung và thơ ca nói riêng. Thơ Thái Nguyên đã có một chặng đường lịch sử lâu dài với những tên tuổi như Ma Trường Nguyên, Võ Sa Hà, Nguyễn Thúy Quỳnh, Trần Thị Việt Trung, Hồ Thủy Giang, Nguyễn Đức Hạnh... Với những nhà thơ thuộc thế hệ những nhà thơ trước, với những sáng tác được khẳng định, những nghiên cứu về thơ của các tác giả này cũng được quan tâm trong nhiều bài báo khoa học, là đối tượng nghiên cứu của nhiều chuyên luận, luận văn, luận án, đề tài nghiên cứu khoa học của sinh viên sư phạm... Trong các công trình nghiên cứu ấy có thể kể đến các bài viết của Nguyễn Kiến Thọ. Trong các bài nghiên cứu của mình anh đã khẳng định vai trò, đóng góp của các nhà thơ Thái Nguyên với chặng đường hơn 30 năm phát triển. Anh viết về các nhà thơ trẻ trong bài “30 năm thơ Thái Nguyên” trên báo điện tử Văn nghệ Thái Nguyên: *“Những đóng góp của thơ Thái Nguyên thời kì đầu còn phải kể đến những nhà thơ trẻ. Họ cũng là thế hệ đầu tiên cùng với các bậc tiền bối góp phần tạo dựng nền móng cho thơ Thái Nguyên. Đó là Trần Thị Vân Trung, một giảng viên đại học, một chuyên gia giáo dục tại nước bạn Campuchia, thơ của chị duyên dáng một cách hồn hậu thể hiện một tâm hồn nữ sĩ khao khát mà kín đáo, mãnh liệt mà dịu dàng, khổ đau mà lạc quan...”* [27].

Có thể nói, với những nghiên cứu đó, sáng tác của các nhà thơ Thái Nguyên tiêu biểu đã được tìm hiểu trên nhiều phương diện, từ nội dung đến hình thức nghệ thuật, từ ngôn ngữ, hình ảnh đến cấu trúc, nhịp điệu hay những sáng tạo mới mẻ và những nỗ lực cách tân nghệ thuật trong thơ. Nói đến thơ nữ Thái Nguyên, Nguyễn Kiến Thọ cũng dành những lời ngợi ca cho những đóng góp của các nhà thơ nữ trong sự phát triển của thơ ca đương đại Việt Nam nói chung và thơ Thái Nguyên nói riêng: *“Thơ nữ Thái Nguyên trong thời điểm hiện tại, ít nhiều đã có được vị thế nhất định trong thơ nữ Việt Nam đương đại. Những tác giả nữ Thái Nguyên là hội viên Hội Nhà văn Việt Nam như Trần Thị Vân Trung, Nguyễn Thúy Quỳnh, Cao Hồng, và bên cạnh đó là Minh Thắng, Lưu Thị Bạch Liễu... là những đại diện xứng đáng của thơ nữ Thái Nguyên, cũng là những gương mặt khá quen thuộc của thơ nữ Việt Nam hiện đại. Tác phẩm của họ đã là đối tượng nghiên cứu của các luận văn, luận án, những công trình nghiên cứu về thơ Thái Nguyên cũng như thơ các dân tộc thiểu số Việt Nam thời kì hiện đại.”*[27] (*Ba mươi năm thơ Thái Nguyên*). Hay trong một số luận văn tốt nghiệp Đại học, Luận văn ThS cũng đã đề cập đến những đóng góp của các nhà Thái Nguyên đối với sự phát triển thơ ca cũng như văn học nghệ thuật của tỉnh nhà. Có thể kể đến luận văn Thạc sỹ của Nguyễn Thị Tuyền với đề tài *“Thế giới nghệ thuật trong thơ trẻ Thái Nguyên”* [29] , Luận văn ThS của Trần Thị Lan *“Thơ Thái Nguyên dưới góc nhìn sinh thái”* [52] hay dưới dạng những bài viết, những dòng cảm nhận trên các trang báo mạng.

Hành trình nghiên cứu về thơ Thái Nguyên đã và đang diễn ra không ngừng, đó vẫn là mảnh đất màu mỡ cho những ai quan tâm và yêu mến thơ của các nhà thơ Thái Nguyên có thể tìm hiểu, khai thác để tìm ra những cái hay, cái mới, cái thú vị trong những sáng tác đầy tâm huyết của các nhà thơ trên mảnh đất này.

2.2. Lịch sử nghiên cứu về thơ của ba nhà thơ Trần Thị Vân Trung, Nguyễn Thúy Quỳnh và Lưu Thị Bạch Liễu

Trong những năm gần đây, dưới sự hướng dẫn của các giảng viên thuộc Đại học Thái Nguyên, đã có những luận văn đi sâu vào nghiên cứu, tìm hiểu về thơ của các nhà thơ Thái Nguyên nói chung cũng như thơ của ba nhà thơ Trần Thị Vân Trung, Nguyễn Thúy Quỳnh và Lưu Thị Bạch Liễu nói riêng, tuy nhiên những nghiên cứu này còn rất khiêm tốn.

Việc nghiên cứu thơ nữ Thái Nguyên hiện đại được nhiều người quan tâm. Ngày 20/10/2009, tại Thái Nguyên đã tổ chức Hội thảo thơ nữ Thái Nguyên đương đại. Tham gia hội thảo có nhiều nhà phê bình, nhiều nhà thơ như: Vũ Đình Toàn, Nguyễn Kiến Thọ, Phạm Văn Vũ, Ma Trường Nguyên..., tại Hội thảo đã giới thiệu một số tập thơ, bài thơ đánh giá trên phương diện nội dung tư tưởng. Tại Hội thảo, chúng ta thấy những nhận xét, đánh giá hữu ích như thơ của các chị làm cho người đọc thấy yêu đời hơn, bởi họ quá đẹp, đẹp trong tình yêu, hạnh phúc và trong cả nỗi đau. Qua thơ của các nhà thơ nữ, người đọc thấy mình muốn sống tốt đẹp hơn.

Đánh giá về nhà thơ Lưu Thị Bạch Liễu, Tạ Văn Sỹ viết trên trang website Lưu tộc Việt Nam (ngày 19/9/2014): *“Thơ Lưu Thị Bạch Liễu giàu nữ tính mà cũng đầy cá tính, nhạy cảm và tinh tế trong quan sát và trong liên tưởng và cách biểu đạt hàm xúc, sắc nét. Đây là thơ của một cây bút chắc tay và có ý thức sáng tạo. Người đọc tin rằng nhà thơ nữ trẻ này còn tiếp tục những bước thông dong rộng dài và ngày càng đậm thắm”*[60].

Khi nói về nữ sĩ Nguyễn Thúy Quỳnh, Nguyễn Kiến Thọ viết *“Ẩn ức trong đêm thơ Nguyễn Thúy Quỳnh”* trên trang mạng Văn học Việt: *“Không gian tinh thần trong thơ Nguyễn Thúy Quỳnh như bị nêm cứng bởi những lịch lý, không dễ gì tháo gỡ hay vứt bỏ. Cảm giác tù túng châm ngòi cho sự sụp đổ. Thơ Nguyễn Thúy Quỳnh là những mảnh vỡ của trạng thái tinh thần ấy”* [28].